

USD projeksiyon EUR borç ile hedge edilir mi?

Riskten korunma muhasebesi uygulamalarında, riskten korunan kalem (hedged item) ile riskten korunma aracı (hedging instrument) arasındaki ilişki üzerinden hedge deziğnasyon stratejileri, her zaman üzerinde tartışılmış, çok ilginç uygulamaların değerlendirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarabilen kompleks bir muhasebe konusu olagelmıştır.

Bu alanda uzun yıllardır tartışma konusu olan hususlara örnek olarak, bir malın fiyatlama riskine karşı benzer başka bir mal üzerine yazılmış future işlemleri ile ya da farklı para birimlerindeki hedged item ve hedging instrument'lar arasında bir hedge ilişkisi kurularak hedge muhasebesi uygulanıp uygulanamayacağı gösterilebilir.

Eski standart olan IAS 39 a göre IASB'nin spesifik olarak belirtmediği durumlar ile ortada mücbir denilebilecek bir sebep olmadıkça - bağımsız denetçiler olarak - hedged item ile hedging instrument arasında çok yakın ilişki olmayan durumlarda hedge muhasebesi kurulmasına olumlu bakmamaktaydık.

Konuyu biraz daha açalım.

Örneğin, arpa satışı ile iştigal eden bir işletmenin arpa fiyatlarına karşı buğday üzerine yazılmış bir future ile hedge ilişkisi kurması, ya da USD satış projeksiyonu olan bir işletmenin kur riskine karşı EUR para biriminde borçlar ile hedge muhasebesi uygulamasına sıcak bakılabilmesi için, o işletmenin arpa future'larına ya da USD borçlanmaya erişemez durumda olması ana kriter olarak değerlendirilmekteydi.

IAS 39 un ortadan kaldırılıp IFRS 9 un yürürlüğe girmesi, etkinlik bandı kurallarının kaldırılarak hedge ilişkisi ve etkinlik tanımının işletmelerin kendi risk yönetim stratejilerine bırakılması ve hedge ilişkilerinin işletmelerin kendi içsel risk yönetim anlayışlarına uygun olarak kurulabilmesine yönelik esneklikler getirilmesi sonucunda konuya bakış açısı da günümüzde değişmiş durumdadır.

Örneğin IASB, IFRS 9 hedge muhasebesi ilkelerine yönelik olarak gerçekleştirdiği tartışma ve sonuca varma mantık ve metodolojisini aktardığı 'Basis for Conclusion' kılavuzunun BC6.244 nolu paragrafında, IASB'nin artık, bir işletmenin çok daha iyi bir etkinlik oranı ve etkinlik rasyonuna ulaşabilmesini sağlayacak 'en uygun' hedging instrument kullanması durumunu değerlendirmek zorunda kılmaya dair bir niyeti olmadığını, işletmenin kendi içsel risk yönetim stratejilerine göre istediği hedging instrument'ı tercih edebileceğini açıkça belirtiyor.

Bunun ötesinde, BC6.249 (a) bendinde, açıkça, 'best fit' olmayan bir hedging instrument'ın 'maliyet' gibi kaygılara dayanılarak işletme açısından tercih edilemeyeceği ama buna rağmen hedge muhasebesi uygulamasına devam edilebileceği ifade ediliyor.

Dolayısıyla, ortada mantıklı bir argüman olması durumunda bir işletme, kendi risk yönetim politikaları gereği, USD satış projeksiyonlarını örneğin EUR banka kredileri ile hedge ettiğini dökümente ederek bir hedge muhasebesi kurabilir.

Diğer yandan, bu tür bir durumda işletmenin çok daha hassas davranması gereken bir muhasebe düzenine geçileceğine dikkat etmekte fayda var.

Zira, Türk Lirası finansal tablo hazırlayan bir işletmenin USD satışlarından kaynaklanan kur risklerini EUR borçlarıyla hedge ediyor olması durumunda, EUR USD arasındaki parite değişimleri hem hedge rasyosunu hem de hedge etkinliğini sürekli değiştiren ilave bir faktör olacak.

Bunun da ötesinde, IFRS9 BC6.251 dahil IFRS 9 un birçok maddesinde açıkça belirtildiği üzere, hedged item miktarı ile hedging instrument miktarının dengesini ifade eden hedge rasyosunun belirlenmesinde hedge etkinliği de önemli bir unsur olduğundan, hedge etkinliğini maksimize etmek üzere hedge rasyosunu belirlemede önemli zorluklar karşımıza çıkacak.

Diğer yandan, USD satış projeksiyonu olan bir işletmenin kur riski yönetim stratejisini belirlerken neden EUR borçlanma yoluna gittiğini de ikna edici şekilde açıklaması gerekecek. Zira, Türkiye gibi ekonomilerde EUR kadar USD borçlanmanın da önü açık. Bu sebeple, 'EUR borçlanma daha az maliyetli' gibi bir argümana (veya diğer herhangi bir argümana) dayanılacak ise, bunun da ikna edici şekilde dökümanete edilmesi gerekecek.

Hedge muhasebesinde ilerledikçe, satış projeksiyonlarından gelen kur kar/zararı ile borçlardan gelen kur zarar/karının dengesinde oluşabilecek bozulmaları da çok yakından takip etmek önemli bir sorumluluk niteliğinde. Bu bağlamda, bu tür hedge ilişkisi kuran şirketlerin etkinlik ve muhasebe kaydı düzeltme dönem aralıklarını da çok daha kısa tutmalarını tavsiye ediyoruz.